

Vasıfla ittisaf arasında fark vardır

Vasıf, bir özelliğin görünmesi ve fark edilmesidir. **İttisaf** ise o özelliğin bizzat zatın kendisine ait olması, onunla kaim olmasıdır. Yani vasıf görünür; ittisaf sahipliktir.

Bir su damlasında güneşin parlaklığı görülür. Bu parlaklık **bir vasıftır**. Fakat damla, o parlaklıkla **muttasıf değildir**. Parlaklığı gösterir; ama o parlaklığın sahibi olmaz. Damladaki yansıma, güneşin vasıflarını haber verir; fakat damla, güneşin zatıyla asla ittisaf etmez.

Aynı şekilde kulda görünen **ilim**, Allah'ın ilminin bir **tecellisidir**. Kul bilir; fakat **Alîm değildir**. Bildiği şeyler sınırlıdır, öğrenmeye muhtaçtır ve unutabilir. İlmi kendinden değildir; verilmiştir.

Kulda görünen **kudret**, Allah'ın kudretinin bir **yansımasıdır**. Kul yapar; fakat **Kadîr değildir**. Gücü tükenir, yorulur, acze düşer. Kudret onda kaim değildir; emanet gibidir.

Kulda görünen **işitme**, Allah'ın **Semî'** isminin tecellisidir. Kul duyar; fakat **her şeyi işiten değildir**. Sesi mesafeye, engelle, zamanla sınırlıdır. İşitme vasfı vardır; ama mutlak işitme ile ittisaf yoktur.

Kulda görünen **irade**, Allah'ın **Murîd** isminin tecelligâhıdır. Kul tercih eder; fakat **mutlak irade sahibi değildir**. İradesi şartlara bağlıdır, çoğu zaman engellenir ve her istediğini yapamaz.

Kulda görünen **görme**, Allah'ın **Basîr** isminin tecellisidir. Kul görür; fakat **Basîr değildir**. Karanlıkta göremez, perdeyle kapanır, yanılır. Görme vardır; ama sınırsız değildir.

Bu fark anlaşılmadığında, vasıfla ittisaf birbirine karıştırılır. Oysa mizan açıktır: Kulda görünen şeyler vasıftır, ama o vasıflarla bizzat muttasıf değildir. Kendi istifadına ve kametine göre göre o tecelliler aynasında gözüktür. Ama onların sahibi değildir.

- Ayna parlaklık gösterir; ama güneş değildir.
- Mikrofon ses verir; ama konuşan değildir.
- Lamba ışık saçar; ama ışığın kaynağı değildir.
- Hoparlör sesi yükseltir; ama kelime ondan doğmaz.
- Prizma renkleri gösterir; ama renkleri icat etmez.
- Pencere manzarayı açar; ama manzaranın sahibi değildir.

Aynı şekilde kulda görünen ilim, kudret, işitme ve irade; hepsi **gösterilen vasıflardır**. Hiçbiri kulun zatına ait değildir. Kul, bu vasıflarla **muttasıf değil**, sadece onlara **mazhardır**.

İşte tevhidin hassas mizanı buradadır: Vasıf görünen sıfatlardır; ittisaf sahipliktir.

Vasıfla ittisaf karıştırıldığında en büyük hatalar başlar. Gösteren, yapan zannedilir. **Mazhar masdar sanılır, ma'kes menba zannedilir.** Tecelli, zatın yerine geçirilir. Ayna güneş olur sanılır.

Hâlbuki mizan açıktır: Mazhar gösterir; masdar üretir. Ma'kes yansıtır; menba verir. Vasıf görünür; ittisaf o vasıfların hakiki sahipliğidir. Bu ölçü korunduğunda, tefekkür insanı hakikate götürür ve ibadet olur. Bu ölçü kaybolduğunda ise insan fark etmeden hakikati yanlış yere koyar.